

Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i karnych po brexicie

W wyniku wystąpienia Zjednoczonego Królestwa Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej z Unii Europejskiej wraz z zakończeniem okresu przejściowego z dniem 1.01.2021 r. weszły w życie istotne zmiany we wzajemnych relacjach dotyczących m.in. obszaru współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych. W stosunkach UE ze Zjednoczonym Królestwem co do zasady przestały obowiązywać dotychczasowe instrumenty prawne w tych obszarach.

W zakresie jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń sądowych w sprawach cywilnych i handlowych były to przede wszystkim rozporządzenie Bruksela I bis, umowa z Danią, konwencja haska o umowach dotyczących właściwości sądu z 2005 r. oraz druga konwencja z Lugano z 2007 r., do których w imieniu państw członkowskich przystąpiła UE. Wyrażana była nadzieja, że konwencja haska z 2005 r. oraz konwencja lugańska z 2007 r. pozwolą na przepływ orzeczeń między UE i Zjednoczonym Królestwem po brexicie. Jednak sprzeciw wyrażony przez UE przeciwko przystąpieniu Zjednoczonego Królestwa jako państwa trzeciego do konwencji lugańskiej sprawił, że jako podstawę wzajemnych relacji rozważa się konwencje haskie, tj. wspomnianą konwencję z 2005 r. oraz konwencję z 2.07.2019 r. o uznawaniu i wykonywaniu zagranicznych orzeczeń w sprawach cywilnych i handlowych. Ta ostatnia konwencja, zgodnie ze stanowiskiem UE, może i powinna stanowić podstawę obrotu w sprawach cywilnych i handlowych między UE a Zjednoczonym Królestwem.

Po brexicie nastąpiły także istotne zmiany dotyczące współpracy sądowej w sprawach karnych. Dotychczasowe rozwiązania prawne, przyjęte na podstawie decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z 13.06.2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi zostały zastąpione przez szczególne regulacje zawarte w Umowie o handlu i współpracy. Wprawdzie istnieje znaczne podobieństwo pomiędzy regulacjami dotyczącymi nakazu aresztowania zawartymi w tej Umowie i europejskiego nakazu aresztowania, to jednak można spodziewać się praktycznych problemów związanych z adaptacją nowego instrumentu i jego stosowaniem w nowej pobrexitowej rzeczywistości.

Podstawowym pytaniem, które pojawia się w tej sytuacji, jest to, czy współpraca sądowa ze Zjednoczonym Królestwem w sprawach cywilnych i karnych opiera się na zasadzie wzajemnego zaufania, czy też ta zasada jest charakterystyczna tylko dla stosunków między państwami członkowskimi UE, a utrata przez Zjednoczone Królestwo tego statusu wyklucza możliwość kształtowania wzajemnych relacji opartych na tej zasadzie.

W dniu 22.12.2021 r. pod patronatem EPS zostało przeprowadzone online seminarium naukowe poświęcone analizie i perspektywom współpracy sądowej w sprawach cywilnych i karnych w pobrexitowej rzeczywistości. Owocem seminarium jest niniejszy numer naszego czasopisma.

Rada Naukowa i Kolegium Redakcyjne naszego czasopisma składają wielkie podziękowania Pani dr hab. Monice Niedźwiedz z Uniwersytetu Jagiellońskiego za inicjatywę przeprowadzenia tego seminarium, zorganizowanie grupy badawczej składającej się ze znawców tej problematyki oraz opiekę merytoryczną nad artykułami przedstawianymi niniejszym naszym Czytelnikom.

Profesor Stanisław Biernat
Redaktor Naczelny „EPS”

Judicial Cooperation in Civil and Criminal Matters After Brexit

As a result of the withdrawal of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland from the European Union, when the transition period ended on 1 January 2021, significant changes took place in mutual relations concerning, inter alia, the area of judicial cooperation in civil and criminal matters. In the relations between the EU and the UK, existing legal instruments in these areas have in principle ceased to apply.

In terms of jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in civil and commercial matters, these were mainly the Brussels I bis Regulation, the Agreement with Denmark, the 2005 Hague Convention on Choice of Court Agreements, and the 2007 Lugano II Convention, to which the EU acceded on behalf of the Member States. It was hoped that the 2005 Hague Convention and the 2007 Lugano Convention would allow the movement of judgments between the EU and the UK after Brexit. However, the opposition of the EU against UK's accession to the Lugano Convention as a third country means that it is the Hague Conventions, i.e. the aforementioned 2005 Convention and the Convention of 2 July 2019 on the Recognition and Enforcement of Foreign Judgments in Civil and Commercial Matters, that are considered as the basis for mutual relations. The latter Convention, according to the EU's position, can and should be the basis for relations in civil and commercial matters between the EU and the UK.

After Brexit, there were also significant changes regarding judicial cooperation in criminal matters. The previous legal solutions adopted on the basis of Council Framework Decision 2002/584/JHA of 13 June 2002 on the European arrest warrant and the surrender procedures between Member States have been replaced by the specific regulations contained in the Trade and Cooperation Agreement. While there are considerable similarities between the arrest warrant regulations in this Agreement and the European Arrest Warrant, practical problems can be expected with adapting and applying the new instrument in the new post-Brexit reality.

The fundamental question that arises in this context is whether judicial cooperation with the United Kingdom in civil and criminal matters is based on the principle of mutual trust, or whether that principle is characteristic only of the relations between EU Member States and the loss of that status by the United Kingdom precludes the formation of mutual relations based on that principle.

On 22 December 2021, an online scientific seminar on the analysis and perspectives of judicial cooperation in civil and criminal matters in the post-Brexit reality was held under the auspices of EPS. The fruit of the seminar is this issue of our journal.

The Academic Council and the Editorial Board of our journal would like to express special thanks to dr hab. Monika Niedźwiedz from the Jagiellonian University for the initiative of holding this seminar, organising the research group consisting of experts in this field, and supervising the preparation of articles that we are now presenting to our readers.

Profesor Stanisław Biernat
‘EPS’ Editor-in-Chief